

Actualiteitsanalyse Beroepscompetentieprofiel Trawler Stuurman

Opdrachtgever: VTL

ECORYS

Etienne van Nuland
Karel Kans

Rotterdam, 21 september 2009

ECORYS Nederland BV
Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E asb@ecorys.com
W www.ecorys.nl
K.v.K. nr. 24316726

ECORYS Arbeid & Sociaal Beleid
T 010 453 88 05
F 010 453 88 34

1 Actualisatie BCP's

In opdracht van VTL heeft ECORYS voor 37 beroepscompetentieprofielen (bcp's) een actualiteitsanalyse uitgevoerd. Het gaat om 37 bcp's uit 8 verschillende branches. Voor 5 thema's is nagegaan of zich ontwikkelingen hebben voorgedaan die een aanpassing van het bcp noodzakelijk maken. De thema's zijn:

- Wet- en regelgeving.
- Arbeidsmarkt.
- Technologie.
- Bedrijfsorganisatorische of bedrijfseconomische ontwikkelingen.
- Internationale ontwikkelingen.

Onderzoeksaanpak

De actualiteitsanalyse is in twee stappen uitgevoerd:

- Desk research waarin openbare bronnen zijn geraadpleegd, zoals informatie van nationale en internationale sectororganisaties (werkgevers- en werknemersverenigingen), wet- en regelgeving en branchespecifieke arbeidsmarktonderzoek.
- Rondetafelbijeenkomsten waarin de uitkomsten van het desk research is voorgelegd aan experts en eventueel aan gevuld. Alle geïnventariseerde ontwikkelingen zijn getoetst op relevantie (is er inhoudelijk de noodzaak het bcp aan te passen) en op representativiteit (in hoeverre doet de gesignaleerde ontwikkeling zich in de gehele sector voor).

De rondetafelbijeenkomsten zijn begeleid door Etienne van Nuland en Karel Kans, die ook de desk research hebben uitgevoerd. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de voor deze sector benaderde partijen en de deelnemers.

Tabel 1.1 Overzicht rondetafelbijeenkomsten

Sector	BCP's	Benaderde partijen	Deelnemers
Nautisch – visserij	Trawler Stuurman	Analyse vindt plaats op basis van desk research en bijeenkomst in november 2008, waarbij Productschap Vis, Berechja College en VTL aanwezig waren.	

Tabel 1.2 Overzicht van geïnventariseerde ontwikkelingen, de relevantie en representativiteit ervan en eventuele gevolgen voor het BCP per toetsingscriterium en go/ no go beslissing

Toetsingscriteria	Ontwikkelingen / trends / innovaties	Relevantie	Representativiteit	Gevolg voor BCP Ja / nee
Wet- en regelgeving	<p>1. In 2002 is het GVB grondig hervormd om het doeltreffender te maken. Het hervormde beleid kenmerkte zich door een langetermijnaanpak, een nieuw vlootbeleid, verbeterde toepassing van de regels, en meer betrokkenheid van de belanghebbenden.</p> <p>In 2008 heeft de Europese Commissie besloten om het GVB volledig te herzien om op grond hiervan institutionele hervormingen door te voeren. Hoewel de Commissie erkent dat het hervormde GVB uit 2002 verbeteringen heeft voort gebracht, bestaan er volgens de Commissie een reeks uitdagingen op het gebied van duurzaamheid die op korte termijn dienen te worden opgelost. Het gaat hier onder meer het terugdringen van overcapaciteit van de Europese visserijvloot en het voornemen van de Commissie om vissers zelf verantwoordelijk te maken voor duurzaam gebruik van de zee. Formeel zal het GVB pas in 2012 worden hervormd. De basis van die hervormingen zal al in 2009 worden gelegd. In dat jaar komt de Commissie met een discussiedocument naar buiten en wordt een begin gemaakt met een brede consultatie met belanghebbenden.</p>	Nee	Hoog	Nee
	<p>2. In 2007 heeft de ILO een Conventie uitgevaardigd waarin op wereldniveau afspraken over de arbeidsomstandigheden van vissers op zee zijn gemaakt. De Conventie omvat specifieke regels over de veiligheid, arbeidstijden, enz. Aangezien de arbeidsomstandigheden van vissers over de hele wereld verschillend zijn, kan de Conventie alleen in hoofdlijnen zinvol worden toegepast. Op hoofdlijnen voldoet Nederland aan de Conventie, zij het dat Nederland de Conventie niet heeft geratificeerd, net als de rest van de westerse wereld. In ieder geval is de Conventie niet bindend voor de Nederlandse visserijsector. De lading van de Conventie wordt wel al gedekt door Europese en (sub-) nationale wetgeving.</p>	Nee	Laag	Nee

Toetsingscriteria	Ontwikkelingen / trends / innovaties	Relevantie	Representativiteit	Gevolg voor BCP Ja / nee
Arbeidsmarkt	<p>1. Het dienstverband van opvarenden op trawlers is in Nederland collectief geregeld in een CAO. De CAO Trawlvisserij 2007-2008 is gesloten tussen de Redervereniging voor de Zeevisserij enerzijds en CNV en FNV anderzijds.</p> <p>Deze CAO is geldig voor werknemers in de trawlvisserij die in een EU lidstaat woonachtig zijn. Voor andere werknemers in de trawlvisserij is de Collective Labour Agreement for Non-EU offshore Fishermen van toepassing. Deze is tevens voor de bovenstaande partijen overeengekomen, vanwege het feit dat Nederlandse trawlers vaak opvarenden van buiten de EU aan boord hebben (zie ook het gedeelte over internationalisering).</p> <p>In de CAO zijn overeenkomsten vastgelegd over onder meer de dienstbetrekking, beloning, besomming en verdeling daarvan, arbeids- en rusttijden, binnenligtijden en verlof.</p>	Ja	Hoog	Nee
	<p>2. De instroom van gekwalificeerd personeel vanuit het onderwijs is gedurende de laatste jaren sterk afgenomen (van 67% in 2001 naar 11% in 2007). De instroom van nieuw gekwalificeerd personeel vanuit de visserij zelf is juist sterk toegenomen. De interesse om in de visserij te werken is de laatste jaren sterk afgenomen. De Europese Commissie heeft verschillende redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afgenomen interesse jongeren in het beroep visser; • Sociale status van visser is afgenomen naarmate inkomsten afnamen; • Het 'vrije leven' van vissers is door regelgeving aan banden gelegd; • Mogelijke verdiensten zijn in andere maritieme sectoren hoger; • De vooruitzichten voor vissers zijn afgenomen. 	Nee	Laag	Nee
	<p>3. De werkgelegenheid in de visserij is afgenomen. Binnen de visserij verwacht men dat de daling de komende jaren zal doorzetten. In Nederland is het aantal schepen al sterk gedaald, en met de aankomende saneringsronde zal dit aantal verder afnemen. Meer dan een derde (37%) verwacht de bedrijfsactiviteiten te beëindigen. Bovendien is op schepen het aantal opvarenden gereduceerd, om de besomming met zo min mogelijk crewleden te delen. Wel wordt aan het wettelijke minimum voldaan.</p>	Nee	Laag	Nee
	<p>4. De uitstroom van vissers is met 23% in 2007 hoog. Het merendeel verlaat de visserij en gaat naar een ander bedrijf in de maritieme cluster.</p>	Nee	Laag	Nee

Toetsingscriteria	Ontwikkelingen / trends / innovaties	Relevantie	Representativiteit	Gevolg voor BCP Ja / nee
Technologie	1. Nieuwe 'groenere' koelsystemen op pelagische vistrawlers. Nadat FREON gas werd verboden zijn nieuwe CO of NoX systemen aan boord geïntroduceerd.	Nee	Hoog	Nee
	2. De pelagische sector is qua structuur en organisatie nauw verbonden met de koopvaardijsector. In de koopvaardijsector wordt al geëxperimenteerd met de machinist aan wal. Personeelstekorten, de verregaande automatisering van de machinekamer, en de sterk verbeterde communicatiemogelijkheden met de wal geven aanleiding tot het experimenteren met een alternatieve machinekamerbezetting en het op afstand in de gaten te houden van de motor. Hierdoor zal de samenstelling aan boord veranderen van een kapitein, eerste stuurman, HWTK en 2 gezellen naar kapitein, 2 marofs en 2 gezellen.	Nee	Laag	Nee
	3. De pelagische trawlervisserij maakt gebruik van steeds geavanceerdere opsporingsapparatuur om visgronden te traceren.	Nee	Hoog	Nee
Bedrijfsorganisatorisch en bedrijfseconomisch	1. Nederlandse trawlerrederijen hebben hun werkzaamheden geïntegreerd en zijn globaal actief. Grote rederijen beschikken over netwerken van coldstores (in bijvoorbeeld West-Afrika) van waaruit de vangst naar de eindgebruiker wordt verhandeld. Het sorteren en koelen/ invriezen van vis vindt al aan boord plaats. Één rederij kan hiermee alle schakels in de visserijketen omvatten. De visgebieden van Nederlandse pelagische trawlers reiken inmiddels al tot in de Pacific.	Nee	Hoog	Nee

Toetsingscriteria	Ontwikkelingen / trends / innovaties	Relevantie	Representativiteit	Gevolg voor BCP Ja / nee
	<p>2. Bedrijven met een ecolabel van het Marine Stewardship Council houden zich aan de verschillende MSC standaarden over duurzame visserij. Tevens is de vis die zij verkopen volledig traceerbaar. Zowel de pelagische als de kottervisserijsector kan een dergelijk ecolabel vergaren.</p> <p>Het MSC is oorspronkelijk een initiatief van het WNF en Unilever maar is ondertussen een mondiale NGO gericht op de duurzame visserij. Een MSC certificaat wordt verleend op grond van een reeks principes waaraan een visser/ rederij moet voldoen: Deze dient zijn activiteiten te richten op een duurzame omvang van het bestand, op het bewaken van het ecosysteem, en op een effectief visserijbeheer.</p> <p>Vissers/ rederijen met het MSC ecolabel worden nadien onderworpen aan een MSC Chain of Custody (CoC)-certificering. Door de gehele keten te certificeren, wordt de traceerbaarheid van het MSC product gewaarborgd. Hierdoor kan men er zeker van zijn dat het product gedurende het hele productieproces, van bron tot bord, niet in aanraking is geweest met niet-gecertificeerde producten.</p>	Nee	Hoog	Nee
Internationale ontwikkelingen	<p>1. Rederijen krijgen een meer internationaal karakter. Om onbenut quotum in het buitenland aan te boren zijn vanaf 2003 enkele onder NL vlag varende vriestrawlers verkocht aan dochterrederijen in het buitenland en in 2004 zijn daar nog trawlers bij gekomen (In de laatste jaren zijn ruim 12 grote vriestrawlers onder buitenlandse vlag gebracht).</p>	Nee	Hoog	Nee
	<p>2. Met de toenemende verscheidenheid van crewleden aan boord worden taal en cultuur belangrijker. Terwijl de schipper al vanouds de Engelse taal diende te beheersen, moeten tegenwoordig ook de andere rangen, waaronder machinisten, Engels spreken om met buitenlandse opvarenden te kunnen communiceren. Ook moeten Nederlandse opvarenden meer rekening houden met culturele eigenschappen zoals eet- en drinkgewoontes van buitenlandse crewleden.</p>	Nee	Hoog	Nee
	<p>3. De concurrentie uit lageloonlanden (China bijvoorbeeld) wordt heviger. Westerse Pelagische trawlerrederijen moeten daarom aan kostenbesparingen doen, zeker in tijden van hoge brandstofprijzen.</p>	Nee	Hoog	Nee
Go / no go beslissing over verdere verdiepende analyse:				Go / no go

Relevantie: bij relevantie gaat het erom te bepalen of er op basis van de geconstateerde trend of innovatie een inhoudelijk noodzaak is om de kerntaak, kernopgave of beroepscompetentie te wijzigen.

Representativiteit: bij representativiteit gaat het erom te bepalen in welke mate de geconstateerde trend of innovatie zich in de sector of het beroep voordoet en in hoeverre een verandering van het BCP gerechtvaardigd is. Immers, een (technologische) innovatie kan ingrijpende gevolgen hebben voor een beroep, maar wanneer de innovatie zich beperkt tot een klein aantal bedrijven, dan is voorzichtigheid met aanpassing van het BCP op zijn plaats.

Een verdiepende analyse voor het BCP trawler stuurman is niet nodig. Veel ontwikkelingen zijn representatief voor de hele beroepsgroep, terwijl de relevantie laag is. De representativiteit van sommige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt is echter laag omdat de pool van (potentiële) werknemers op trawlerschepen niet beperkt is tot Nederland, maar in wezen mondiaal is. Ook is de representativiteit van “machinisten aan wal” laag, omdat hiermee nog slechts wordt geëxperimenteerd. Dit zou wel in de toekomst de taken van de stuurman kunnen beïnvloeden. De ontwikkelingen omtrent de CAO zijn zowel representatief als relevant voor de trawler stuurman omdat zij gelden voor de hele beroepsgroep alsook voor de specifieke beroepspraktijk van de stuurman. Het BCP trawler stuurman hoeft niet te worden aangepast.

NB. Met de uitbreiding van de visgebieden naar de West-Afrikaanse wateren en de Pacific zouden bemanningsleden van trawlers wellicht kennis op moeten doen van nieuwe vissoorten. Dat kan een aanpassing van curricula met zich meebrengen, maar niet van het BCP omdat op dit punt de beroepspraktijk niet fundamenteel veranderd.